

The Gleaner

Vol 4 (1966)

Το Α΄ Διεθνές Συνέδριο Βαλκανικών Σπουδών και Σπουδών Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Σόφια, 26 Αυγ. – 1 Σεπτ. 1966)

Β. Π. Παναγιωτόπουλος

doi: [10.12681/er.10521](https://doi.org/10.12681/er.10521)

Copyright © 2016, Β. Π. Παναγιωτόπουλος

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Παναγιωτόπουλος Β. Π. (2016). Το Α΄ Διεθνές Συνέδριο Βαλκανικών Σπουδών και Σπουδών Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Σόφια, 26 Αυγ. – 1 Σεπτ. 1966). *The Gleaner*, 4, 194–198. <https://doi.org/10.12681/er.10521>

Τ Α Χ Ρ Ο Ν Ι Κ Α

ΤΟ Α΄ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΩΝ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

(Σόφια, 26 Αύγ.— 1 Σεπτ. 1966)

Ἐπὶ μία ἐβδομάδα χίλιοι Σύεδροι ἀπ' ὄλο τὸν κόσμο, μὲ ἐξακόσιες περίπου ἀνακοινώσεις καὶ τὶς συζητήσεις πὸν τὶς ἀκολουθοῦσαν, εἰσέφεραν, ὁ καθένας ἀπὸ τὴ δική του σκοπιά, ἓνα χρήσιμο ἔρανο στὴ μελέτη τοῦ εὐρύτατου χώρου τὸν ὁποῖον ἐκάλυπταν τὰ θέματα τοῦ Συνεδρίου. Οἱ ἀνακοινώσεις αὐτές, μὲ τὴν ποικιλία καὶ τὴν ποιότητά τους, καὶ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς κεντρικὲς εἰσηγήσεις (Rapports), μποροῦμε νὰ ὑπολογίσουμε βásiμα, ὅτι θὰ καθορίσουν τὶς γενικὲς κατευθύνσεις καὶ τὴ θεματολογία τῶν Βαλκανικῶν Σπουδῶν, γιὰ τὸ ἄμεσο μέλλον.

Σχετικὰ μπορεῖ νὰ σημειωθεῖ τὸ γεγονός τῆς ὁμόθυμης συμφωνίας μεταξὺ τῶν εἰδικῶν, καὶ σιὸ σημειο αὐτὸ ἡ Ἑλληνικὴ συμβολὴ ὑπῆρξε ἀποφασιστικὴ, γιὰ τὴν ἀνάγκη νὰ θεμελιωθοῦν συγκριτικὲς, σὲ βαλκανικὸ ἐπίπεδο, ἐπιστῆμες, μὲ κοινὴ προβληματικὴ καὶ μεθοδολογία. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ὁ κάπως ρευστὸς ὄρος «Βαλκανιολογία», ὁ ὁποῖος δὲν φαίνεται νὰ ἀνταποκρίνεται σιὸ περιεχόμενον μιᾶς ὑπαρκτῆς ἐπιστῆμης, μπορεῖ νὰ παραχωρήσει τὴ θέση του σὲ συγκεκριμένες ἐπιστῆμες μὲ σχετικὰ εὐδιάκριτα καθορισμένο ἀντικείμενον.

Ἀνάλογη σημασία ἔχει μιὰ σειρὰ ὀλόκληρη ἀπὸ πρακτικὰ μέτρα τὰ ὁποῖα προτάθηκαν γιὰ τὴν προώθηση τῆς μελέτης τῆς Τουρκοκρατίας σιὰ Βαλκάνια: ἔκδοση τουρκικῶν πηγῶν, διαρκὲς σεμινάριο τουρκικῆς παλαιογραφίας κ. ἄ.

Ἐνα ἄλλο γεγονός τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ ἐξαρθεῖ ἰδιαίτερα, καὶ γιὰ τὴ σημασία του καθ' ἑαυτό, καὶ γιὰ τὶς ὑποχρεώσεις πὸν δημιουργεῖ στὴν Ἑλληνικὴ ἐπιστῆμη γιὰ περαιτέρω μελέτη, ἡ ἀναγνώριση τοῦ πρωτοποριακοῦ ὀλου τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας σιὰ Βαλκάνια, ὡς τὰ μέσα περίπου τοῦ ΙΘ' αἰ. Γιὰ τὰ μεταγενέστερα χρόνια τὰ προβλήματα, φυσικά, εἶναι περισσότερο περίπλοκα, τὰ ἔθνικὰ κι-

νήματα τῶν Βαλκανικῶν λαῶν ἀναπτύσσονται ἀντιθετικὰ καὶ ὁ ἀπόηχος αὐτῶν τῶν φαινομένων φθάνει, ἄλλοτε ἰσχυρὸς καὶ ἄλλοτε ἀσθενικός, ὡς τὶς μέρες μας. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴν ἡ γενικὴ τάση ἦταν «ἐνωτικὴ», ὅπως χαρακτηρίσθηκε κι ὅλας, ἔξαρση δηλαδὴ τῶν θετικῶν πλευρῶν στὶς βαλκανικὲς σχέσεις καὶ νηφάλια ἀντιμετώπιση τῶν τομέων ἐκείνων ποὺ εἶχαν γίνει παλαιότερα ἀφορμὲς μεγάλων ἀναστατώσεων στὴ χερσόνησο. Στὸ σημεῖο αὐτό, τὸ θέμα τῆς «Μακεδονικῆς» Ἐθνότητος, ὅπως τὸ τοποθετοῦν, ἀνῶχι μὲ δξύτητα, ἀλλὰ πάντως μὲ ἐπιμονή, οἱ ἐπιστήμονες τῶν Σκοπίων, ἀποτελεῖ ἓνα νέο στοιχεῖο στὴ μεγάλη σειρά τῶν Βαλκανικῶν προβλημάτων.

Ἡ Ἑλληνικὴ συμβολὴ στὴν ἐπιτυχία τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἦταν ἀξιόλογη. Πέρα ἀπὸ τὶς ἐκθέσεις τῶν μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας οἱ ὁποῖες ἐδημοσιεύθηκαν στὴν Σόφια καὶ ἐκυκλοφόρησαν κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Συνεδρίου, καθὼς καὶ τὶς ἀνακοινώσεις οἱ ὁποῖες θὰ δημοσιευθοῦν στοὺς οἰκείους τόμους τῶν Πρακτικῶν, ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπιτροπὴ Σπουδῶν Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης ἐκυκλοφόρησε πέντε τόμους βιβλιογραφικῶν βοηθημάτων, εἰδικὰ παρασκευασμένους μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ Συνεδρίου.

Οἱ τίτλοι τῶν δημοσιευμάτων αὐτῶν εἶναι οἱ ἀκόλουθοι :

α) *Comité National Hellénique de l' Association Internationale d' Etudes du Sud-Est Européen. Quinze ans de Bibliographie Historique en Grèce (1950 - 1964), avec une annexe pour 1965. Préface C. Th. Dimaras. Offert à l' occasion du Ier Congrès international des études balkaniques et sud-est européennes. Athènes 1966, 8°, σελ. 269. Περιέχει 5500 τίτλους (ἑλληνικά καὶ γαλλικά), εὑρετήριο ὀνομάτων συγγραφέων, εὑρετήριο καθ' ὄλην.*

β) *C. Th. Dimaras, C. Coumariano, L. Droulia, La Grèce Moderne et sa Littérature. Orientation Bibliographique en Allemand, Anglais, Français, Italien. [Préface C. Th. Dimaras]. Offert par le Comité national hellénique de l' Association Internationale d' Etudes du Sud-Est Européen à l' occasion du Ier Congrès international des Etudes Balkaniques et Sud-Est Européennes. Athènes 1966, 8°, σελ. 81.*

γ) *Comité National Hellénique de l' Association Internationale d' Etudes du Sud-Est Européen. Ἐκλογὴ Ἑλληνικῆς Γλωσσολογικῆς καὶ Λαογραφικῆς Βιβλιογραφίας τῶν ἐτῶν 1950-1965.*

Choix de Bibliographie Linguistique et Folklorique Grecque des années 1950-1965. [Préface N. P. Andriotis]. Publié à l'occasion du 1er Congrès International des Etudes Balkaniques et Sud-Est Européennes. Θεσσαλονίκη 1966, 8°, σελ. 137. Περιέχει 700 τίτλους γλωσσικῆς Βιβλιογραφίας καὶ 939 τίτλους λαογραφικῆς (ἑλληνικά καὶ γαλλικά).

δ) *Comité National Hellénique de l' Association Internationale d' Etudes du Sud-Est Européen. Bibliographie de l' Art Byzantin et Post-Byzantin.* [Préface M. Chatzidakis]. Publié à l'occasion du 1er Congrès International des Etudes Balkaniques et Sud-Est Européennes, à Sofia, Août 1966. Athènes 1966, 8°, σελ. 69. Περιέχει 938 τίτλους (ἑλληνικά καὶ γαλλικά), εὑρετήριο ὀνομάτων συγγραφέων, εὑρετήριο καθ' ὄλην, εὑρετήριο τόπων.

Σχετικὸ δημοσίευμα ἀποτελεῖ ὁ ἔντυπος κατάλογος τοῦ ἑλληνικοῦ περιπτέρου τῆς Ἐκδόσεως Βαλκανικοῦ βιβλίου, πὸν ἔγινε στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Σόφιας :

Comité National Hellénique de l' Association Internationale d' Etudes du Sud-Est Européen. Exposition du livre Grec organisée à l'occasion du 1er Congrès International des Etudes Balkaniques et Sud-Est Européennes. (Sofia, 26 Août - 1 Septembre 1966). Catalogue. [Ἐπιμέλεια: I. K. Χασιώτης] Thessalonique 1966, 8°, σελ. 29. Οἱ τίτλοι ἑλληνικά.

Μία ἰδέα ἐπίσης γιὰ τὸ περιεχόμενον τῶν ἐκδόσεων τῶν μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας μπορεῖ νὰ σχηματίσει κανεὶς διαβάζοντας τοὺς τίτλους τῶν σχετικῶν φυλλαδίων:

α) *Les peuples de l' Europe du Sud-Est et leur rôle dans l' Histoire (Antiquité),* Sofia 1966, 16°, σελ. 74.

Περιέχει: *Introduction (E. Condurachi) — Les peuples de l' Europe du Sud-Est à l' époque préromaine (M. Garasanin - I. Nestor) — Les populations sud-orientales de l' Europe et l' Empire romain (R. Vulpe) — La «Diaspora» créto-mycénienne (Sp. Marinatos).*

β) *Les peuples de l' Europe du Sud-Est et leur rôle dans l' Histoire (Byzance et les peuples du Sud-Est Européen),* Sofia 1966, 16°, σελ. 96.

Περιέχει: *La synthèse byzantine (D. Zakythinos) — Bulga-*

rie (D. Angelov) — Die Völker Jugoslaviens (B. Grafemauer) — Roumanie (M. Berza) — Albanie (A. Buda).

γ) Les peuples de l'Europe du Sud-Est et leur rôle dans l'Histoire (XVe - XXe ss.), Sofia 1966, 16°, σελ. 153.

Περιέχει: Préface (N. Todorov) — L'Empire ottoman (H. Inalcik) — Le rôle de la civilisation grecque dans les Balkans (A. Daskalakis) — Les Yougoslaves au XIXe et au XXe ss. (D. Djordjevič) — Le rôle du peuple roumain dans l'histoire (époque moderne et contemporaine) (V. Maciu) — Le peuple bulgare et ses rapports avec les peuples balkaniques (N. Todorov) — Le rôle du peuple albanais dans l'histoire moderne et contemporaine (S. Pollo - N. Plassari) — Zur Geschichte der Türkischen Republik (B. S. Baykal).

δ) Le développement des Littératures du Sud-Est Européen en relation avec les autres Littératures de la fin du XVIIIe siècle à nos jours, Sofia 1966, 16°, σελ. 73.

Περιέχει: Albanie (B. Bihiku) — Bulgarie (E. Georgiev) — Grèce (C. Dimaras) — Roumanie (A. Dima) — Yougoslavie (V. Djuric) — Les caractères communs des littératures du Sud-Est européen (N. Minissi).

ε) Communauté et diversité de l'art des pays Balkaniques (XVIe s.-début du XVIIIe s.), Sofia 1966, 16°, σελ. 73.

Περιέχει: Avant-propos (M. Chatzidakis) — Considérations sur la peinture post-byzantine en Grèce (M. Chatzidakis) — Painting in Serbia, Macedonia and Montenegro from the middle of the XVth until the end of the XVIIth centuries (S. Petkovic) — Roumanie (V. Vatasianu) — Considérations générales sur la peinture post-byzantine en Albanie (T. Popa) — Les monuments d'art en Bulgarie (A. Bozkov).

ς) Les Problèmes fondamentaux de la Linguistique Balkanique, Sofia 1966, 16°, σελ. 91.

Περιέχει: Le problème de l'union linguistique balkanique (V. Georgiev) — Question de la linguistique balkanique et l'apport de la langue grecque (N. Andriotis et G. Kourmoulis) — L'apport du latin balkanique et du roumain à la constitution de la communauté balkanique (A. Rosetti) — Der Beitrag des Albanischen zum Balkansprachbund (E. Cabej) — L'apport du bul-

gare à la formation de l'union linguistique balkanique (V. Georgiev) — Die Sprachen Jugoslaviens und der Balkansprachbund (I. Rudic) — Les langues turques de la péninsule des Balkans et l'union des langues balkaniques (S. B. Bernstein).

Τὸ ἐπόμενο Συνέδριο ἀποφασίστηκε νὰ πραγματοποιηθεῖ στὴν Ἀθήνα τὸ 1969.

B. Π. Παναγιωτόπουλος

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Β. ΚΟΥΓΕΑΣ

Ὁ Σωκράτης Κουγέας γεννήθηκε στὶς 14 Σεπτεμβρίου 1876 στοὺς Δολοὺς τῆς Καλαμάτας. Σπούδασε στὴν Ἀθήνα, στὴν Halle an der Saale, στὸ Μόναχο, στὸ Βερολίνο, στὸ Παρίσι, κοντὰ στοὺς πρὸ μεγάλους δασκάλους τῆς ἐποχῆς: τὸν Σπ. Λάμπρο, τὸν Ν. Πολίτη, τὸν Von Soden, τὸν Blass, τὸν Dittenberger, τὸν Wilamowitz, τὸν Krumbacher. Εἰδικεύθηκε στὴν παλαιογραφία καὶ μετὰ σύντομη ὑπηρεσία στὴ μέση ἐκπαίδευση διορίστηκε γραμματέας τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους (1915 - 1918). Τὸ 1915 ἐκλέγεται καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν στὴν ἑκτακτὴ ἔδρα τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας καὶ Παπυρολογίας, ἀλλὰ ἡ ἔδρα καταργεῖται καὶ ἔτσι τὸ 1918 ἐκλέγεται τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Γενικῆς Ἱστορίας (Ἀρχαίας Ἱστορίας), τὴν ὁποία ἀφήνει τὸ 1947 ἐπειδὴ τὸν παίρνει τὸ ὄριο ἡλικίας. Γίνεται καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας τοῦ Πολιτισμοῦ στὴν Ἀνωτάτη Ἐμπορικὴ (1919 - 1927), στὴν Ἀνωτάτη Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν (1931 - 1947), στὴν Πάντειο (1943 - 1950) ἄμισθος διευθυντὴς τοῦ τμήματος χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης (1924 - 1966) ἐπίτιμος διδάκτωρ τῶν Πανεπιστημίων τοῦ Göttingen καὶ τῆς Θεσσαλονίκης. Τὸ 1929 ἐκλέγεται ἀκαδημαϊκός· τὸ 1953 γίνεται πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας. Μετέχει σὲ πολλὰ διεθνῆ συνέδρια, γίνεται πρόεδρος τοῦ «Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων», καὶ μαζὺ μὲ τὸν Κ. Ἀμαντο ἐκδίδει τὸ περιοδικὸ «Ἑλληνικά» (1928 - 1939).

Τὰ ἐνδιαφέροντα τοῦ Κουγέα ἦταν εὐρύτατα καὶ τὸ ἔργο ποὺ ἄφησε μεγάλο καὶ πολυπλευρὸ. Ξεκινώντας συνήθως ἀπὸ πηγὲς ἀνέκδοτες, μελέτησε τὴν Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότητα, τὸ Βυζάντιο, τὴν Νεώτερη Ἑλλάδα μὲ διεισδυτικὴ καὶ κριτικὴ πνεῦμα. Παπυρολογικὰ κείμενα, ἀρχαῖες καὶ μεσαιωνικὲς ἐπιγραφές, βυζαντινὰ καὶ νεώτε-